

**Material tematic sesiune clasică/ online de coaching/ consiliere profesională/ orientare în carieră,
individuală/ personalizată și/ sau de grup**

„DreptCompAct- COMPetențe ACTuale pentru studenți la DREPT”, Cod proiect: 312957

Competențe transversale în domeniul juridic. Comunicarea (XI)

Competențe digitale - provocări de ordin juridic și economic.

Inteligența artificială în afaceri (E)

Competențele digitale sunt fără doar și poate absolut necesare în profesiile actuale nu numai în aria comunicării, ci și în activitatea cotidiană în care stabilim relații cu cei din jurul nostru. Astfel provocările de ordin juridic și economic sunt o realitate aflată în continuă mișcare, cu atât mai mult cu cât inteligența artificială evoluează, din câte constatăm pe zi ce trece mai rapid decât o poate face omul.

Transformările accelerate generate de inteligența artificială arată una dintre cele mai profunde revoluții tehnologice ale secolului XXI. Astăzi inteligența artificială nu este doar un instrument de automatizare sau analiză, ci devine infrastructura centrală a economiei digitale. Ea redefinește modul în care companiile interacționează, inovarea se produce, piețele funcționează, iar statele reglementează. În acest context, afacerile se află într-o dinamică în care cooperarea și concurența nu mai sunt opusuri absolute, ci două dimensiuni complementare ale unui sistem global complex, puternic dependent de date, algoritmi și conectivitate între ele. Din perspectiva absolventului de studii juridice și economice, este obligatorie nu doar o alfabetizare cu tot ceea ce înseamnă job-ul viitorului, dar implică și provocări care necesită răspunsuri rapide și eficiente la stimuli externi, la tehnologiile actuale care deja modifică modul de a percepe un job efficient.

Pe un alt plan inteligența artificială favorizează colaborarea fără precedent între firme prin partajare de date, infrastructuri cloud comune, standardizare tehnologică și proiecte de cercetare colective. Pe de altă parte, aceeași tehnologie accentuează concurența, adesea într-un mod asimetric, consolidând poziția unor mari platforme digitale și facilitând comportamente competitive noi, de multe ori imposibil de anticipat de către legislația clasică. Astfel, dilema de bază a afacerilor viitorului devine câtă cooperare este necesară pentru progres și câtă concurență este necesară pentru o echitate economică în avantajul consumatorului de produse servicii...etc ?

Acestea explorează în profunzime modul în care inteligența artificială transformă logica economică a cooperării și a concurenței, precum și provocările juridice și economice asociate acestor transformări.

Analiza se concentrează în special pe dinamica piețelor digitale, rolul datelor, riscurile coluziunii algoritmice, impactul inteligenței artificiale asupra productivității și asupra structurii pieței, precum și pe implicațiile reglementărilor emergente, precum AI Act în Uniunea Europeană. În final, este discutat conceptul de coopetiție, un model hibrid de interacțiune economică tot mai prevalent în sistemele tehnologice ale prezentului, dar și viitorului.

Unul dintre cele mai discutate și disputate subiecte la nivelul întregului mapamond, care generează deopotrivă aprecieri și contestări, chiar îngrijorări, este cel al inteligenței artificiale, această tehnologie ultrasofisticată, cu performanțe uimitoare, care are manifestări oarecum diferite de ceea ce a existat până în prezent în zona virtuală.

Din multitudinea de definiții ale inteligenței artificiale sesizăm faptul că sub „umbrela” acestui termen se cuprind o mulțime de tehnologii eterogene cu impact diferit. Zilnic se publică articole, au loc dezbateri deosebit de aprinse cu argumente pro și contra, se formează tabere, se fac și se desfac scenarii, unele de-a dreptul de necrezut. (incluse chiar în categoria ”teorii ale conspirației”...până se adevăresc în practică!)

În aceste condiții, multe aspecte se impun a fi testate prin mai multe moduri, clarificate, reglementate la nivel mondial, dar și pentru fiecare țară în parte, cum ar fi, de exemplu, cele care au în vedere respectarea principiilor de etică, moralitate, echitate dar și o mai bună securizare pentru beneficiari.

Timp de multi ani, departamentul juridic a fost perceput drept un bastion al stabilității și un pilon al conformității, al managementului riscului juridic și al înțelepciunii de reglementare. Totuși, pe măsură ce lumea s-a accelerat, a evoluat (o spunem noi cu mândrie azi), la fel au crescut și așteptările față de angajați, față de forța de muncă umană: oare chiar ne-am propus mai mult decât să ținem pasul cu acest trend, să reimaginăm însăși menirea funcției juridice? Sau suntem obligați să includem aceste noi tehnologii inclusiv în sfera activității juridice?

Echipa juridică a devenit un sistem care se reinventează, sincronizat cu ritmul unei organizații dinamice, capabil să anticipeze, să se adapteze și să conducă. Aceasta nu este o schimbare impusă top-down, ci o revoluție aprinsă din interior și o revoluție a mentalității, a ambiției și a concepției fiecărui membru din echipă.

Termenul juridic a început cu întrebarea dacă profesioniștii din domeniul juridic ar fi împuterniciți să fie creatori, nu doar custozi sau utilizatori?

Răspunsul a prins contur în programul de Intraprenariat Juridic – Self Disruptive Teams¹, o inițiativă transformatoare în care i-am implicat în primul rând pe colegii care au arătat de-a lungul timpului curiozitate, curaj și capacitate de a conduce schimbarea și dezvoltarea proiectelor ample. Prin ateliere imersive și coaching structurat, foresight și convertire a activității noastre profesionale într-un model de business, acești profesioniști au devenit intraprenori – arhitecți ai inovației, constructori de soluții și influenceri ai deciziilor strategice. Rezultatele sunt remarcate peste douăzeci de proiecte inovatoare au fost generate și unele dintre ele chiar implementate în dezvoltare.

Automatizarea sarcinilor repetitive ne eliberează pentru activități cu valoare adăugată și analiză strategică, pentru rezolvarea problemelor complexe și management proactiv al riscurilor. Sistemele de inteligență artificială oferă promisiunea capacității de a analiza în timp real volume urișe de date pe care un corp uman ar dura foarte multe sau ar fi nevoie de o echipa voluminoasă, de a identifica tipare și de a oferi analize predictive pentru finalitatea unor demersuri juridice. Astfel, ele amplifică și oferă un întreg arsenal judecătories umane, permițând juriștilor să se concentreze pe subiecte de importanță strategică.²

Inteligența Artificială este o realitate din ce în ce mai prezentă în interacțiunile dintre operatorii economici și dintre aceștia și consumatori, ceea ce aduce provocări noi în privința evaluării acestor interacțiuni din punctul de vedere al conformității cu regulile din multe ramuri de drept (ex: concurență, afaceri, sistem bancar, sistem de protecție socială, dreptul muncii, mediului, transporturilor, comerțului internațional, etc., dar și în sfera educației, culturii, eticii, psihologiei, moralei, chiar și în sfera spiritualității). Noua realitate impune așadar ajustări ale comportamentelor operatorilor economici (și a tuturor părților implicate) și o atenție în plus din partea celor care se ocupă cu asigurarea respectării regulilor de concurență, pentru asigurarea echității, parte esențială în respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului!

Introducerea în transformările tehnologice generate de inteligența artificială reorganizează logica economică și juridică a piețelor. În timp ce inteligența artificială accelerează inovația și eficiența, ea pune presiune pe regulile tradiționale privind concurența, cooperarea inter-firmă, protecția datelor și responsabilitatea juridică.

¹ <https://www.universuljuridic.ro/impactul-inteligentei-artificiale-profesia-juridica-intre-prezent-si-viitor/>

² Idem 1

Inteligența artificială (AI- Artificial intelligence) are rolul, descrierea și conținutul care îi conferă, pe bună dreptate atributul de tehnologie de ultimă oră, fiind într-un process continuu de evoluție. AI își are rădăcinile în anul 1955, în secolul trecut, atunci când John McCarthy ³cel care a și propus acest termen a venit cu prima definiție, este vorba despre *intelență artificială atunci când o mașină se comportă într-un mod care ar putea fi considerat inteligent dacă ar fi vorba de un om.*

Observăm că încă de atunci se specifica faptul că este vorba despre o mașină care va acționa pe un palier inspirat din trăsăturile inteligenței umane. Remarcăm de asemenea, că acel ar putea fi conduce discuția către o anumită relativizare a comparațiilor, însoțită de riscuri sau limitări, revenind în prezent, majoritatea specialiștilor sunt de părere că inteligența artificială este destul de greu de definit și la fel de dificil de explicat prin prisma rolului, avantajelor, dar mai ales a dezavantajelor care o caracterizează. Să ne oprim totuși la o definiție, și anume la cea a unei instituții europene cum este Parlamentul European în care: *"Inteligența artificială reprezintă capacitatea unei mașinării de a imita funcții umane, cum ar fi raționamentul, învățarea, planificarea și creativitatea în diferite domenii."* Analizând cu atenție această definiție, regăsim un termen folosit și cu decenii în urmă pentru tehnologia inteligentă, și anume cel de mașină proiectată și antrenată de oameni, care are un mod de funcționare cu totul surprinzător, adesea impredictibil, și care a fost concepută să imite unele dintre funcțiile umane. Această copie trebuie să nu depășească o linie roșie, a echilibrului, dincolo de care pot apărea consecințe, reacții și manifestări cu impact negativ, chiar periculos.

Tot pe site-ul Parlamentului European este descris în detaliu și rolul sistemelor de inteligența artificială acestea sunt capabile să își adapteze, într-o anumită măsură, comportamentul, analizând efectele acțiunilor anterioare și funcționând autonom, programele utilizate de inteligența artificială folosesc pentru procesare într-un mod rapid și repetitiv algoritmi deosebit de sofisticati pentru a învăța *"deep learning"* din cantitățile uriașe de date care le sunt puse la dispoziție. Roboții prescurtat boți, adică softurile care funcționează în rețea fiind programate să execute exerciții repetitive, specifice, sunt antrenați special prin *input*-uri masive, continue de date pentru a finaliza cu succes taskuri multiple, diverse și deosebit de complexe. Problema care apare și care este adesea pusă în evidență de mulți specialiști din domeniu este aceea că antrenamentul mașinilor inteligente

³ JohnMcCarthy — Father of artificial intelligence- https://www.researchgate.net/publication/271415836_JohnMcCarthy_-_Father_of_artificial_intelligence; The birth of Artificial Intelligence (AI) research <https://st.llnl.gov/news/look-back/birth-artificial-intelligence-ai-research>

este destul de opac pe parcursul lui. Această lipsă de transparență în procesul de fabricație poate genera erori de responsabilitate, care vor putea afecta corelațiile stabilite pe baza cărora se construiesc mai departe predicțiile. Iar responsabilitatea este una din sarcinile care trebuie rezolvată de sistemul juridic, prin reglementări specifice, punctuale. Mulți afirmă că pentru AI nu ar exista fisuri sau riscuri, dar anumite evenimente care s-au petrecut deja au arătat că mașina poate greși, uneori cu consecințe grave accidente, afectare psihică sau financiară.

Cooperarea cu AI din zilele noastre aduce beneficii economice majore. Iată câteva exemple:

- Sharing de date în care aceasta are nevoie de volume mari de date în care colaborările permit îmbunătățirea preciziei modelelor;
- Standardizare tehnologică în companiile care cooperează pentru protocoale comune cum ar fi standarde de interoperabilitate pentru sisteme autonome, și nu numai;
- Reducerea costurilor de cercetare acolo unde dezvoltarea AI este costisitoare iar unele alianțele reduc riscul financiar în cazul unei pierderi de venit; (cu precizarea că aceste alianțe prin asocieri, comasări, crearea de conglomerate- terminologia asiatică, să nu creeze carteluri care să monopolizeze piețele în tendința crescândă de a globaliza toate resursele de tot felul în mâna și conturile a 1% din populația actuală a planetei);
- Accelerarea inovației în ecosistemele de tip *open- innovation și open-source, open-weight* care favorizează progresele rapide; (ridică unele dificultăți de gestionare a originii, a creatorului inițial, tocmai din perspectiva respectării drepturilor de autor...de exemplu) Așa a apărut din păcate o mare ineptie în materia dreptului proprietății intelectuale: noțiunea inventată plină de absurd a "autoplagerii". Când o idee, o teorie, un concept l-ai lansat, l-ai argumentat, l-ai dovedit științific, și peste ani îl reiei, îl îmbunătățești, îl dezvolți, sau chiar îl critici, îl desființezi...etc în componenta negativă, ESTE TOT IDEEA TA!. Nu te poți autoplagia! În condițiile în care acum absolut totul de copiază, se fură, etc. inclusiv identitatea în on line, nu numai ideile, știrile, conturile etc... devine din ce în ce mai greu să te protejezi, să faci distincția dintre adevăr și minciună, dintre real și "fake" sau fals!

AI, ca infrastructură economică, are premise pentru cooperare și concurență în condițiile în care transformă afacerile, le simplifică sau le vulnerabilizează în fața concurenței, fiind necesară o analiză a natura specifice a tehnologiei, în funcție de domeniul unde se aplică. Spre deosebire de inovațiile industriale clasice, AI are

câteva caracteristici care trebuie recunoscute și la care sunt necesare soluții pentru a fi eficientă, dar și pentru a nu deveni un pericol pentru om, în condițiile în care AI trebuie să fie în serviciul omului și nu invers:

- Necesită volume masive de date pentru a funcționa optim;
- Este dependentă de infrastructuri costisitoare de hardware și cloud; (care consumă o cantitate enormă de energie!)
- Implică modele complexe greu de monitorizat și auditat;
- Crește în valoare odată cu numărul de utilizatori și date efecte de rețea;
- Se bazează pe învățare continuă, ceea ce face ca modelele să evolueze în timp; (mai rapid decât capacitatea creierului uman de a învăța, evolua)

Aceste caracteristici creează situații în care firmele sunt nevoite să coopereze între ele pentru a construi fundația tehnologică necesară, dar concurează acerb în zona de servicii, aplicații comerciale și captare a valorii de pe piață. Cooperarea devine esențială în multiple zone ale economiei digitale din cauză că AI performantă necesită seturi vaste de date care depășesc capacitatea individuală a multor companii. De aceea apar consorții de date, spații comune de date inter-industriale, colaborări pentru antrenarea modelelor, acest lucru permite dezvoltarea unor sisteme mai precise și mai generalizabile.

La nivel mondial, dar și european există numeroase dezbateri privind utilizarea AI în condiții de stabilitate și securitate cât mai bune. În acest sens, amintim Rezoluția Parlamentului European din 12 februarie 2019 referitoare la o politică industrială europeană cuprinzătoare în domeniul inteligenței artificiale și al roboticii. Succint, sub formă tabelară, detaliem trei mențiuni ale Rezoluției pe care le considerăm demne de luat în seamă și pentru domeniul financiar-contabil, nu numai pentru domeniul juridic:

Mențiunile care sunt la baza utilizării AI trebuie să stea principiul responsabilității: omul utilizează tehnologia, pentru inteligența artificială este necesar un cadru juridic și etic solid este nevoie de o regândire, o redefinire a politicilor privind piața forței de muncă și sistemele de securitate socială. (lucru aflat în derulare, cel puțin la nivelul UE și prezentat în materialele anterioare de consiliere)⁴

Iar explicația sa trebuie să fie orientată spre binele și progresul omenirii, spre îmbunătățirea modului în care trăiește și se dezvoltă omul sub multiple aspecte pe acest pământ. Omul trebuie să aibă prioritate în fața

⁴ A se vedea

mașinii, și nu invers! Aspectele de etică în privința utilizării AI, dar și a modului în care AI va înlocui în timp forța de muncă umană, în multe job-uri este o provocare pentru omul zilelor noastre. Specialiștii generațiilor actuale și viitoare vor trebui să elaboreze documente, proceduri de bune practici pentru inteligența artificială și robotică, actualizată permanent pentru a garanta siguranța și respectarea drepturilor utilizatorilor, dar să aibă în vedere și abordări și reglementări legate de transparență, explicații, răspunderi, încă din faza de proiectare.

Cronologia transformării presupune o evoluție prognozată a se desfășura în etape distincte, după cu urmează:

1. Anii 2025 până în 2030 asistăm la creșterea accelerată a utilității și capacităților sistemelor de IA agentivă⁵, până la punctul în care, din perspectivă comercială, evitarea acestei tehnologii va deveni irațională;
2. Anii 2030: Vom vedea o adoptare constantă a inteligenței artificiale agentive în industrie, însoțită de o transformare profundă a forței de muncă și structurilor economice;
3. În jurul anului 2040 societatea noastră ar putea fi complet reconstruită în jurul acestor tehnologii, cu implicații profunde pentru toate aspectele vieții;

Din perspectiva IA agentive, deja sunt analizate diferențele între primele forme de IA și cele evolutive, la nivelul anului 2026! Caracteristici cheie indicate chiar de AI sunt:

- Autonomia, care presupune că funcționează independent, luând decizii și acționând fără intervenție umană constantă;
- Orientarea spre obiective care presupune că se concentrează pe îndeplinirea obiectivelor complexe, cu mai mulți pași, mai degrabă decât pe îndeplinirea unor sarcini individuale;
- Utilizarea și integrarea instrumentelor în sensul în care poate interacționa cu instrumente externe, API-uri și surse de date pentru a colecta informații și a executa sarcini (de exemplu, programarea întâlnirilor, trimiterea de e-mailuri);
- Raționamentul și planificarea care presupune descompune problemele complexe în pași gestionabili și creează planuri de acțiune;

⁵ IA agentivă se referă la sisteme autonome de IA care pot percepe, raționa, planifica și acționa independent pentru a atinge obiective complexe cu o intervenție umană minimă, depășind simpla comandă-răspuns prin stabilirea unor sub-obiective, utilizarea de instrumente (cum ar fi căutări web, API-uri, baze de date) și adaptarea pentru a atinge obiectivele în scenariile din lumea reală. În esență, IA este cea care prezintă „agenție”, acționând ca un asistent inteligent care înțelege un obiectiv de nivel înalt și descoperă procesul în mai mulți pași pentru a-l îndeplini.- conform

- Adaptabilitatea care manifestă prin capacitatea de a învăța din interacțiuni și care permite ajustarea abordărilor în timp real pentru a atinge mai bine obiectivele.
- Memoria, care presupune menținerea contextului în toate interacțiunile pentru a asigura acțiuni coerente.

Cum se diferențiază IA agentivă de cea tradițională:⁶

- IA tradițională, adesea specifică sarcinii, este reactivă (răspunde la solicitări directe) și limitată în capacitatea sa de a acționa în afara programării sale;
- IA generativă (precum ChatGPT) este concentrată în principal pe crearea de conținut (text, imagini);
- IA agentică combină capacitățile generative cu capacitatea de a acționa în lume, făcând-o proactivă și capabilă de automatizări complexe;

Exemplele unor cazuri de utilizare a IA agentivă ilustrează cele analizate:

- Automatizarea fluxurilor de lucru complexe de afaceri (de exemplu, integrarea clienților);
- Realizarea de cercetări de piață aprofundate prin căutarea, analizarea și rezumarea datelor;
- Gestionarea autonomă a infrastructurii IT sau a sarcinilor de securitate cibernetică.

În esență, IA agentivă transformă IA dintr-un instrument într-un sistem care răspunde, permițând o automatizare reală a proceselor complexe.

Consecințele macroeconomice ale implementării pe scară largă a inteligenței artificiale vor include o perioadă de creștere extraordinară a productivității, un element important pentru societatea viitorului, unde progresul este în interesul tuturor. În timp ce creșterea productivității a fost în medie de aproximativ 2% anual în economiile dezvoltate, în ultimii inteligența ar putea dubla sau chiar tripla această rată pentru o perioadă susținută.

6

https://www.google.com/search?q=ai+agentic+meaning&oq=AI+agentic&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUqBwgBEAAYgAQyBggAEEUYOTIHCAEQABiABDIHCAIQABiABDIHCAMQABiABDIICAQQABgWGB4yCAgFEAAYFhgeMggIBhAAGBYHjIICAcQABgWGB4yCAgIEAAYFhgeMggICRAAGBYHtIBCDY5NjlqMGo3qAIAsAIA&sourceid=chrome&ie=UTF-8

Conform analizei PwC⁷, tehnologiile de tip AI vor adăuga aproximativ 15,7 trilioane de euro la PIB-ul global până în 2030 – echivalent cu aproximativ 14% din creșterea economică globală. Goldman Sachs sugerează că adoptarea pe scară largă a IA ar putea crește PIB-ul global anual cu 7% într-un deceniu.

Ce ne așteaptă este viitorul care va aduce probabil o simbioză între oameni și inteligența artificială. Dacă provocările tehnice și etice sunt gestionate corespunzător, oamenii împuterniciți de AI ar putea fi mult mai productivi și creativi decât oricând înainte. Mai degrabă decât ca inteligența artificială să înlocuiască complet rolurile umane, cele mai multe scenarii indică o reconstruire a acestor roluri cu munca de rutină preluată de inteligența artificială și noi roluri pentru oameni care pun accentul pe supraveghere, luarea deciziilor complexe și aplicarea atingerii umane acolo unde este necesar.

După cum spune și Dr. Scannell în finalul eseului său: „Schimbăm lumea și trebuie să acționăm ca atare.” Forma lucrurilor care vor veni va fi determinată nu doar de capacitățile tehnologice, ci de alegerile pe care le facem cu privire la modul în care integrăm aceste instrumente puternice în societățile noastre.

Concluzia privind impactul inteligenței artificiale asupra profesiei juridice și contabile, de exemplu, este că inteligența artificială este cu adevărat o provocare pentru profesionistul jurist și contabil din mai multe puncte de vedere. Deși sunt dezbateri aprinse privind raportul dintre aceștia și inteligența artificială, antagonism sau parteneriat în ultimă fază va fi benefică și va aduce schimbări de bun augur în profilul profesional al juristului viitorului și al expertului contabil. Vom asista la o îmbunătățire a complexității și flexibilității acestuia la nivel structural, dar și de abilități, aptitudini și competențe de nivel superior în domeniu.

Modul în care se va face implementarea inteligenței artificiale, este un aparent detaliu, dar foarte important, existând păreri pro, dar și contra care vizează soft-uri perfecționate care vor include și influențe consistente ale AI.

Cel puțin în etapa de început, este oportună efectuarea unei analize SWOT pentru a determina impactul tehnologiei inteligenței artificiale asupra domeniului juridic și financiar-contabil cu puncte forte, puncte slabe, oportunități și amenințări. Aspectele pozitive și cele negative trebuie să fie redată cu transparență și asumare, pentru a gestiona din timp efectele neprevăzute care se pot ivi, cu consecințe negative asupra vieții și activității fiecăruia dintre noi în job-urile pe care le avem, le vom avea în viitorul dominat de tehnologie!

⁷ <https://www.pwc.ro/> - firma cunoscută de consultanță cu un istoric important în România

Există însă încă un lucru important de evidențiat și anume acela că profesioniștii juriști și economiști (contabili- de exemplu) își desfășoară activitatea cu mare implicare, cu efort, respectând principiile de etică, de conduită morală. Relația dintre juriști, dar și între aceștia și experții contabili și mai apoi relația ambilor cu beneficiarii serviciilor oferite (juridice și financiare) se construiește în timp, cu răbdare și dedicare, fiind o relație specială bazată pe încredere.

În cele mai multe cazuri, clienții vor să-i pună întrebări avocatului, consilierului juridic, expertului și să primească explicații argumentate într-o manieră pe care să o poată înțelege, adaptată și personalizată. Astfel, toți acești specialiști, fiecare pe domeniul lui, trece de șabloane, algoritmi, cantitate și urmărește în egală măsură aspectele calitative ale serviciilor prestate, și în final succesul. El sesizează cu mare atenție reacțiile clientului, recenziile pozitive, dar și negative – pentru o continuă îmbunătățire a activității sale.

Acesta ia aminte la cele mai fine reacții, inclusiv la limbajul nonverbal, și poate întreba de ce?, ceea ce tehnologia inteligența artificială nu o poate face. Iată aici se regăsesc din nou abilitățile de comunicare, socio-emoționale etc ale specialistului, pentru ca pe viitor, îmbunătățind această tehnologie, timpul alocat acestor aspect să fie redus, într-o manieră eficientă, folosind inteligența artificială, dar care să fie totuși supervizată în final de către specialistul OM.

Specialiștii care lucrează la perfecționarea inteligenței artificiale apreciază faptul că aceasta va permite un salt important și pentru alte tehnologii de top, cum ar fi computerele bazate pe mecanica cuantică sau trecerea amplă pe platforme cloud performante, dar cu anumite riscuri (în prezent) legate de securizare.

Inteligența artificială transformă profund modul în care companiile colaborează și concurează, în care inclusive profesiile juridice se vor reinventa. În afacerile viitorului, granița dintre cooperare și concurență devine fluidă, iar succesul depinde de capacitatea firmelor de a naviga acest nou sistem hibrid. Cooperarea este esențială pentru construirea infrastructurilor necesare de date, modele, standarde, dar concurența rămâne motorul inovării și al progresului economic, cu adaptarea reglementărilor legale care să țină pasul cu evoluțiile, dar și cu provocările generate de tehnologie în viața cotidiană a omului în societatea viitorului.

Pe plan juridic, inteligența artificială provoacă paradigmele tradiționale ale responsabilității, proprietății intelectuale și tuturor ramurilor de drept implicate inclusiv a dreptului concurenței. Pe plan economic, ea intensifică atât inovația, cât și riscurile de monopol, polarizare și asimetrii informaționale.

Una din provocările fundamentale ale societății viitoare este găsirea unui echilibru între cooperare și concurență, astfel încât inteligența artificială să fie o tehnologie care amplifică prosperitatea colectivă, fără a compromite echitatea, securitatea sau libertățile individuale.

În final, putem afirma că tehnologia, fie ea și ultrasofisticată, are nevoie de oameni, iar aceștia de fapt, creatorii tehnologiei înseși au nevoie de ea. Este o relație bidimensională esențială care poate fi deosebit de fructuoasă numai dacă sensul, direcția, intenția sunt cele ale unui progres real al științei, al omenirii în general.

E timpul să te antrenezi să vorbești cu AI-ul tău mai bine decât vorbești cu alți oameni? Pentru că, în 2040, singura ta competiție pentru un loc de muncă va fi un algoritm care nu doarme niciodată și nu cere niciodată mărire de salariu. Provocator pentru specia umană...nu-i așa?

Concluzii

Mulți juriști, economiști (și nu numai) deja conștientizează nevoia de reformare a sistemului prin implementarea în ritm accelerat a tehnologiilor moderne în căutarea, stocarea, analizarea comparativă de date, de spețe, jurisprudență etc, pentru eficientizarea muncii.

”Impactul IA asupra profesiei juridice este profund, dar nu este o poveste despre înlocuire sau obsolescență.⁸ Este o poveste despre parteneriat, augmentare și elevare. Prin adoptarea tehnologiei, cultivarea calităților umane și conducerea cu integritate, vom continua să fim facilitatori de încredere, parteneri strategici și creatori de impact semnificativ.

În final, viitorul nu este ceva de care să ne temem, ci ceva de construit – idee cu idee, inovație cu inovație, act de curaj cu act de curaj. Călătoria continuă, iar posibilitățile sunt nelimitate pentru profesia juridică, care nu se află la sfârșitul unei epoci, ci la începutul uneia noi – unde IA și ingeniozitatea umană merg mână în mână, modelând o lume a încrederii, rezilienței și oportunității.”⁹

Împărtășesc acest punct de vedere corect și echilibrat, dar depinde de fiecare dintre cei implicați cât de mult pot adapta rezultatele la realizarea unui sprijin real în procesul de ”împărțire a justiției”. De altfel, existența mai multor sisteme de drept este o dovadă a diversității de abordare a legăturii între vechi și nou, corelate cu

⁸ Declasare tehnologică a unui material industrial prin apariția altuia, mai modern; uzură morală. Obsolescență profesională = proces de învechire a componentelor unei profesii ca urmare a asimilării progresului tehnico-științific.-

<https://dexonline.ro/definitie/obsolescen%C8%9B%C4%83>

⁹ Idem 1

obiceiuri, cutume, diferențe culturale, sociale, economice, etc., care toate însă se reflectă în norme juridice și reglementări specifice fiecărei națiuni de pe Terra.

A se vedea printre alte surse bibliografice celor interesați în aprofundarea subiectului și cele de mai jos, cu acces liber, oferit chiar de inteligența artificială:

1. Cassoulat, P. (2018), L'intelligence artificielle va transformer les modèles économiques, Les Echos, <https://www.lesechos.fr/2018/03/lintelligence-artificielle-va-transformer-les-modeles-economiques-985870>
2. Claus, A. (2023), Avantages et inconvénients de l'intelligence artificielle, <https://www.mobile.club/blog/article/avantages-et-inconvenients-de-lintelligence-artificielle>.
3. McKinsey Global Institute – rapoarte despre impactul economic al IA, McKinsey: Potențialul economic al inteligenței artificiale generative, de ordinul miilor de miliarde, <https://start-up.ro/mckinsey-potentialul-economic-al-ai-generative-de-ordinul-miilor-de-miliarde/>
6. Rezoluția Parlamentului European din 12 februarie 2019 referitoare la o politică industrială europeană cuprinzătoare în domeniul inteligenței artificiale și al roboticii, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 449/23.12.2020, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019IP0081&from=EN>
7. Goranitis, D. (n.d.), Inteligența artificială: de la mister la măiestrie. Deblocarea valorii comerciale a inteligenței artificiale în industria asigurărilor, Deloitte, <https://www2.deloitte.com/ro/ro/pages/financial-services/articles/inteligenta-artificiala-de-la-mister-la-maiestrie.html>.
8. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2017) – Machine, Platform, Crowd: Harnessing Our Digital Future, W.W. Norton & Company. Analizează modul în care tehnologia și IA schimbă modelele de afaceri și competiția <https://sites.google.com/view/website-ronald-bachmann/book-summaries/brynjolfssonmcafee-machine-platform-crowd>